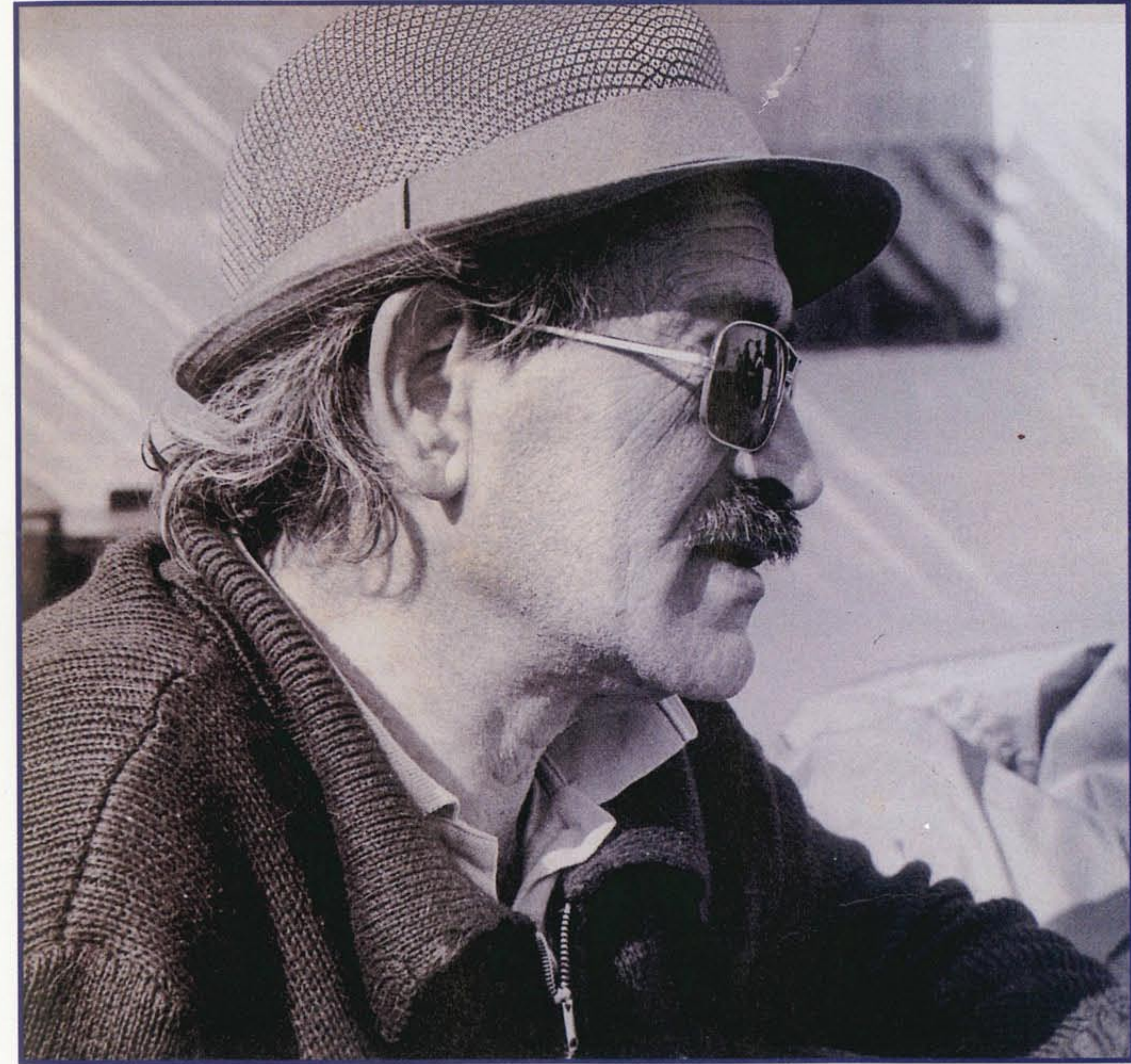
"BU TOPLUMA İNSAN TOPLUMU DEĞİL, DİYEN ADAMA YALNIZLIK DÜŞER"

ECE AYHAN: Dışlanacağını biliyordum

İkinci Yeni akımının şairlerinden Ece Ayhan, Türk şiirini kendi bakış açısından ele alan yeni ve değişik bir antoloji hazırlıyor. Bu antolojide şiir ya olmayacak ya da çok az olacak ama, şairler bir bir değerlendirilecek. Ölçüt, şairlerin, sivil, sıkı, cins ve etik açıdan sağlam olması... Ece Ayhan, Reha Mağden'le yaptığı söyleşide de neden hırçın ve kavgacı olduğunu, birçok yakınıyla, arkadaşıyla neden kavgalı olduğunu anlatıyor.

Birçok arkadaşınızla tartıştınız, hatta "kara çalmakla" suçlandınız...

AYHAN- "Tüccardan" Ferit Edgü diye bir adam var. Ben "tüccardan" derim ona. Bir gün Yeşilköy'den yurtdışına çıkarken aranmış, "Ece yaptırdı" demiş. Benzer bir olay Cemal'le (Süreya) ilgili. Papirüs'ü çıkarıyordu o zamanlar. Varlık yayınlarını Maliye müfettişleri teftişe gelmişler. Yaşar Nabi "Cemal yaptırdı" demiş. Aşağı yukarı aynı olay. Hangisi kara çalma bunların? İlk hareketi yaptıkları zaman arkasını getirmek zorundayım. Kötülüğün peşini bırakmam, sonuna kadar giderim. Ferit Edgü bana Zürih'e yazıyordu, "İyi insanlara kara çalıyorsun, suçluyorsun" diye. Birkaç defa "Senin bildiğin gibi değil" dediysem de ısrar etti. Sonunda vakti zamanında bir gardiyandan öğrendiğim şu sözleri yazdım ona: "Bana namus taslama; senin namusunu çarşafa dolar, dörde katlar, bilmem ne yaparım."

● ***Suçladığınız bazılarının size özellikle İsviçre'ye tedaviye giderken önemli yardımları dokunmuştu.***

AYHAN- Biz üçümüz; ben, Cemal (Süreya), Sezai Karakoç hiç mülkiyete ilişmedik. Bize kızarlar, aptal derler, enayi derler; desinler varsın. Arızi olarak bile mülkiyete ilişmedik. Bu hangi oranda bilinçli, hangi oranda olayların getirmesi, bilemem. Mülkiyet kavramı yoktu bizde. Ben şu anlamda mülkiyete karşı değilim. İhtiyacın boyunca olursa, niye olmasın. İnsanlar orada bırakmıyor. İhtiyacın dışında, hükmetme aracı olarak kullanıyorlar. Onu kullanma hikâyesi olursa, kızarız tabii. Cemal Süreya 500 liraya ihtiyacı var değil mi, 501 liraya çalışmazdı. Mesela Yaşar Kemal olsun başkaları olsun bana çok yardım ettiler İsviçre'ye tadavi olmaya giderken. Aynı Yaşar Kemal bir vakitler, 57-58'lerde Cemal'in aleyhinde yazılar yazmıştı. Haddini bilmesi gerekirdi. Bunları birbirine karıştırmam ben. Can da (Yücel) yardım etti. Teşekkür ederim. Ama Can'la kavgalarımız da oldu. O ayrı, bu ayrı. Şimdi ben kendi imkânlarımla gidip ameliyat olamazdım. Milyarder yeri orası. Hele üç yıl kalmak ne demek. Bir çocuk orada burs buldu bana. Annem de burada benim kitaplarımı satarak geçindi. Benim hiç kitabım yok, biliyor musun? Halbuki ortaokuldan beri kitap alırım. Çaktırmadan İdris de (Küçükömer) yardım edermiş anneme. Evsahibi de kirayı arttırmamış. Ne buzdolabı, ne çamaşır makinesi vardı. Ocak bile yoktu. Piknik tüp kullanırdı. Ama hiç şikâyet ettiğini hatırlamıyorum. Sanki varmış gibi davranırdı. Sait Kemal Mimaroğlu'nun Öğretmenler Bankası Yönetim Kurulu Başkanı'yken çıkardığı parayı, Mülkiyeliler Birliği Genel Başkanı Ayhan Açıkalın'ın, İş Bankası Yönetim Kurulu üyesi Fahir Armaoğlu'nun çıkardığı paraları Ece'ye göndereceğim diye alan, annemin, evimizin durumunu bilen arkadaşlarım da oldu ama. Sonra dedikodu çıkarmışlar. İlk ameliyattan sonra hastalandım. "Ece'nin hastalığı ruhsal" diyorlarmış. Halbuki ameliyatta kafama taktıkları şönt tıkanmış. Yürüyemiyorum, kolum tutmuyor. Cevat Çapan ile Önay Sözer'in kolunda evden çıkıyorum. Hastaneye götürecekler. "Cevat, Önay, ruhsal diyorlarmış buna" dedim. Hiç küfretmeyen adam, Cevat, küfretti. Neden ruhsal olduğunu söylüyorlar? Haklarında bildiklerimi söylediğim zaman, inanılmasın diye. İşte bunların da "yardımını" gördüm ben.

● ***Böyle eleştirdiğiniz insanlar, edebiyat, sanat çevresinden. Sanatla uğraşan insanların böyle davranmaları çelişkili değil mi?***

AYHAN- Düşüncesi bozuk olanın iyi şair olması mümkün değil. Çok iyi bir insan çok iyi sanatçı olmayabilir. Ama mesela Alparslan Türkeş şair olamaz. İnsanlar herşeyi yapabilir. O yüzden iyilik kötülük kavramları, herşeyi karşılamıyor. İnsan aynı zamanda kan-pislikten ibarettir. Dostoyevski "Tanrı yoksa herşey mübah mı" diye sorar. Tanrı öldü! Biliyorum. Ama insanın etik olarak sağlam olması lazım. Yüzyıllardan beri etik olarak sağlam olmanın kavgası var.

● ***Siz neredesiniz burada?***

AYHAN- Şiirimde yanlış olabilir ama düşüncemde yapmam. Onun için sinirleniyorum bazen. İnsanları üzüyorum da. Yalnız başımayım. Düşüncem var. Para yok, pul yok, imkân yok. Bana sordular: Arkanda kimse var mı? Hiç kimse yok, dedim. Herkesin kaçışını bilirim. Çengelköy'de oturuyordum. Ulvi Uraz vardı, Can'la (Yücel) buluşurdu. Çok borcu vardı. Bir de hastaydı. Dedikodu çıkardılar, borç için üzerine varmasınlar diye hasta numarası yapıyor, dediler. Adam öldü. "Haa, doğruymuş" dediler. Bu kadar gaddardır bunlar biliyor musun? Nasıl sonuçlanır bilmem ama, gaddarlıkların peşini bırakmam ben. Kötülüklerinin üzerine sonuna kadar giderim. Neden gitmeyeyim?

● ***Zor bir yaşantı, değil mi?***

AYHAN- Zor olduğunu ben de biliyorum tabii. Sen bu topluma "İnsan toplumu değil" dersen, o toplum seni dışlar. Bunu biliyorum ben. Ben de istemezdim ama, bu böyle. Biraz ileri gitmiş de olabilirim. Ama ben hayattan çekilmiş olsam, bir başkası gelecek. Gelir. Bizim işlevimiz de bitti aslında. Yapılacak şeyi yaptık gibi geliyor bana. Bayrağı diktik. Ayarlar, aymazlar. Artık bizim dışımızda.

Ece Ayhan üstteki resimde çok sevdiği arkadaşı Cemal Süreya (sol başta) ve başka tanışlarıyla. Ortadaki resimde ise İlhan Berk (ortada) ve Arslan Kaynardağ ile. Her iki resimde - ve başka birçok resimde - Ece Ayhan hep ayrı, hep kıyıda... En altta yeğeni Nurten Deniz ve onun çocuğuyla çektirdiği fotoğraf, belki daha farklı ve sıcak.

Ece Ayhan'ın şair defteri

NAZIM HİKMET

Sürgün şiirleri kötü

Kemalist söylem içinde önemli şair. Diyelim ki 120 kilo ağırlığında bir komser, sanık gördüğü bir adamı yakalıyor. Arkadaşları, kelepçe melepçe gelene kadar üzerine oturur. İsmet İnönü de Nazım Hikmet'in üzerinde böyle 12 sene oturdu. Ama rahatlıkla yer değiştirebilirdi. Yani Nazım Hikmet cumhurbaşkanı olabilirdi. Sadece programları farklıydı. İkisi de Kemalist söylem içindeydi. Nazım "cumhuriyetle yaralanmış" değildir. İyi şairdi. Ama gittikten sonraki şiirleri iyi değil. Şair dilinin içinde yüzer. Koparırsan onu olmaz. Gittikten sonra bir "Saman Sarısı" var. Onun da kurgusu iyi değil. Şiirleri algı ortalaması içindedir. Türkiye'de algı ortalaması neyse, onu zorlamadı.

SAİT FAİK

Sıkı, sivil ve şair

Nereden geldiği, nereye gittiği bilinmiyor. Öncesi sonrası yok bu adamın. Çok tuhaf. Sonrası olmaya çalıştılar. Edebiyatta ve şiirde hiç akrabası olmamış. Sivil şairleri büyük çapta etkiledi. Sait Faik'le Dağlarca'nın etkisindeyiz. Yani iki katır doğurmuş oldu. Sait Faik hem sıkı, hem sivil ayrıca da cins şair. Hikâye olduğuna bakmayın, yazdıkları şiirdir. Ben Memet Fuat'a kızarım. Antolojisi yayınlandığında Sait Faik'i şair olarak almalıydı. Düzyazı olarak yazmış olabilir. Hiç önemli değil. Fethi Naci onun hikâyelerini ezberlerdi. Erzurum'da parasız yatılı okurken hikâyelerini ezberliyor onun. Naci yalnız da değil. Sait Faik döne döne okunurdu yahu! Bir hikâye var: Sait üç eleştirmene çok kızmış. Veryansın ediyor bir yazısında. Yazının başlığı, üç eleştirmen hakkında olduğunu duyuruyor. Ama birini yazmayı unutmuş. Yani sadece iki eleştirmene veryansın etmiş, üçüncüsünü unutmuş. Ataç ne der biliyor musun? "Bu yazıyı yazmak için bütün hayatımı verirdim." O kadar güzel bulmuş. Esas bizi etkileyen de "Alemdağ'da Var Bir Yılan." Biraz haksızlık edildi adama. Yapayalnız bırakıldı. Bir gün Nisuaz'da bir grup adama bir şeyler anlatmak ister. Aslında edebiyat çevrelerine pek girmezdi ama, o gün orada işte. Orhan Kemal, Sait Faik konuşmak isteyince şapkasını çıkarıyor -Orhan Kemal köylü kökenli olduğu için kapalı yerde şapkayla oturur, köylüler kapalı yerde şapka çıkarmaz ya- evet şapkasını çıkarıyor, "Sen şapkama anlat" diyor, kendi konuşmasını sürdürüyor. Sait Faik dövünerek çıkıyor. Bir şey de yapmıyor. Horlandı.

ORHAN VELİ

Çok önemli ama suluboya

Çok önemli bir suluboya. Ama yine de Türk şiirini gülümsetenlerden biri. Suluboya şunun için dedim ben. Hiçbir ressam, suluboyasıyla ünlenmez. Suluboyası da olabilir ama, mutlaka yağlıboyası olması gerekir. Şimdi Orhan Veli Türk şiirinin yatağını değiştirdi. Kapalıçarşı şiiri var, bir sürü İkinci Yeni şiire bedeldir. Ömrü vefa etmedi aslında.

MELİH CEVDET

Yaşlanınca uyandı

Biraz yaşlanınca durumu çaktı. Ama o bile, şimdi 76 yaşında, yazılar yazar dergilere, gazetelere, çok da yazar; bir kere bile Cemal'in (Süreya) adını anmamıştır. Bugünlerde seviniyorum, hem Turgut Uyar'ın hem Edip Cansever'in adı geçiyor yazılarında. Ben cumaları AKM'ye konsere giderdim. Bir cuma günleri alabiliyorsun bileti. Orada gişenin açılmasını beklerken döne döne yazısını okurdum. Aymış. "Artık anlamı olmayan şeyleri seviyorum" diyor. Tek başına bir şey değil tabii.

İLHAN BERK

Beli kırık yanları var

İlhan Berk başlangıçta İkinci Yeni'yi çok etkiledi. Hatta moral de verdi. Sarkaç gibi Ağca'yla Yılmaz Güney arasında gidip gelir. Çok ilginç bir adamdır. Ama beli kırık yanları da var. Açıklaması zor işte. Bana bir mektup yazdı ben Bern'deyken, "Seninle aynı çağda yaşamaktan seviniyorum" gibi bir şeyler. Yere göğe koyamıyor. İlhan Berk'e darılmamın nedenini anlatayım. Biz bir süre İbrahim Yılmaz ile birlikte Tarlabaşı Bulvarı'nda o yıkılan evlerde oturduk. Bir gün gece eve dönüyorum. Tam İngiliz Konsolosluğu'nun hizasındayken arkadan bir çocuk bağırıyor arabanın içinden: "Ece abi eviniz yandı." Eve gittim ki kapı baca, kitaplar dergiler hep yanmış. Eski savaşlarda bomba düşen yerlere saklanır askerler, bir daha oraya düşmez, diye. Ben de gittim orada yattım. Ertesi gün Mustafa Irgat'ı arayacağım. "Sizin evde kalabilir miyim" diyeceğim. Cebimde de 7500 liralık çek var. Gergedan'a yazı verip almışım. Ama gidip Mecidiyeköy'den çekeyim, diyorum. Çünkü başka şubeden çeksem havale parası kesiyorlar. İlhan Berk'in evi de oralarda. Eh evden telefon etmek daha iyi tabii. Gittim telefon ettim. Mustafa hiç beni üzmedi. Tabii, dedi. Kapattım telefonu. İyi tamam, dedim. İlhan bana ne dedi biliyor musun? "Ece biliyorsun ben sabahları şiir çalışırım." Ben de küfrettim. Ne demek yani. Ölümden sonra en önemlisi yangındır. İnsanın başına daha ne gelecek. Üstelik ondan bir şey istediğim de yok. Yani "Bende kalamazsın" demeye getiriyor. İnsanın başına bir felaket gelse; birisi cinayet bile işlemiş olabilir; kalma evimde diyemem ki ben. Tedirgin olsam bile, git diyemem. Zor durumda kalmış, kapını çalmış. Bu işin hesabı yapılır mı? Doğru yanlış, böyle bu.

NECİP FAZIL

Derinliği yoktu

Ruhsallıklarını ben ruhsallık olarak görmüyorum. Psikolojik şair denir ya hani. Onlar ruhsallık değil aslında. Rasim Adasal vardı Ankara'da. Psikiyatristti. Heyecanlı heyecanlı konuşur, mesela Freud'u anlatırdı. Anlattıkları hep boş ama. Kısakürek de öyle. Onlar herhangi bir gencin kolaylıkla yaşayabileceği şeyler. Mesela otelde kalan bir gencin. Fazla kadın bulamıyor, fazla para bulamıyor, imkân bulamıyor, işte onlar. Derinlik yok aslında. Dağlarca'nın kaynaklarından bir tanesi Kısakürek'tir. Ama hemen aştı. Eski kaynaklara döndü. Şeyh Galip'e döndü. Yani hepimizin kaynağına.

CAN YÜCEL

Şiirini yoğurmaz

Onun "babası" Metin Eloğlu. Ben önce İsmail Dümbüllü demiştim onun için. Ama bir arkadaş "Ne yapıyorsun, Dümbüllü halk sanatçısı" dedi. O yüzden Şevki Şakrak dedim. Şiirini yoğurmaz. Olduğu gibi bırakıyor. Sonra babasına (Hasan Ali Yücel) sahip çıkıyor. Neden?

KİM KİMİN SURETİ

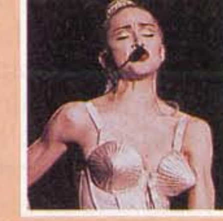
Ece Ayhan bir latife olarak, tanıdığı kişileri, ünlü müzisyenlerle eşleştirmiş. Kimin adı hangi müzisyeni çağrıştırıyor? Kendisine bir müzisyeni değil, Rus sarayının "şeytani papazı" Rasputin'i uygun görmüş!

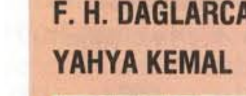

CEMAL SÜREYA — YVES MONTAND
YAŞAR KEMAL — İBRAHİM TATLISES

TURGUT UYAR — FRANK SINATRA
SEZAİ KARAKOÇ — KANİ KARACA

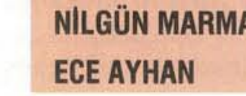
İLHAN BERK — MADONNA
SEZER TANSUĞ — BİMEN ŞEN

F. H. DAĞLARCA — NAT KING COLE
YAHYA KEMAL — ELLA FITZGERALD

FÜRUZAN — GÖNÜL YAZAR
SELİM İLERİ — DARIO MORENO
ATTİLA İLHAN — EDITH PIAF

EDİP CANSEVER — MUAZZEZ ABACI
NİLGÜN MARMARA — BILLIE HOLLIDAY

ECE AYHAN — RASPUTIN

HİLMİ YAVUZ

Zararsız şair

Zararsız belediye şairi. Geçende çok canım sıkıldı. Cumhuriyet'te oturuyoruz. Bana Hilmi Yavuz'u nasıl bulursun diye sordular. Hem de oğlunu getirmişler. Ben bilmiyorum. "Zararsız şair" dedim. Babasına karşı çocuğun özel duyguları olur. Üzülmüş olabilir. Yapılır mı böyle şey yahu! Neyse. Düzyazıları fena değil. Özenli, dikkatli. Yanlış yapmamaya çalışıyor. Halbuki yanlış yapsa ne olur? İkinci baskıda düzeltir. Doktorası olmayan tek felsefe hocası. İngiltere'de açıköğretim gibi bir okul bitirmiş. Felsefeciliğinden kuşkuluyum.

ONAT KUTLAR

Yüreği kara

İyi şair değil. Eski hikâyeleri güzel. Bir daha giremedi. Güzel kavramları kullanıyor. Hani yaparlar ya; caminin içinden ateş ederler. Şimdi mesela ben ahmak derim Asım Bezirci'ye. Her anlamda ahmaktır. Cemal Süreya, Turgut Uyar, Edip Cansever için "faşist" dedi, biliyor musun? Alçaklık bu. Cemal öldükten sonra pişman olmuş. Ağlamış falan da. Ama iş işten geçmiş yahu. Yaşarken nasıl faşist dersin. Faşist öyle mi yaşar yahu? Şimdi bu Asım Bezirci halkın önünde duruyor. Ben ateş ediyorum mesela buna. Eğiliyor. Sonra "Bak gördünüz mü halka ateş etti" diyor. Gerede'de Ecevit'i vurmak istediler de caminin içinden ateş ettiler. Sonra tabii polisler camiye ateş açtılar. "Bakın camiye ateş ediyorlar" dendi. Bu böyledir. Onat Kutlar da güzel kavramlar kullanır. Yok "yüreğin kararmasın" falan. Kendi yüreği kara. Wajda bulmuş: "Bütün alçaklar, melek olmak ister" diyor.

İSMET ÖZEL

Kafası sivil

"İyiler taifesini seçtim" diyor. Şairliği çok iyi. İslam mitolojisini ama, daha çok Sünni mezhebini kullanıyor. O da insanı deşeliyor ama, sonuna kadar deşeleyemez. Deşmek istiyorsan bütün mezheplerden alacaksın. Çok iyi şairdir. Sivil bir kafa. Gecekonduda oturuyor. Zor koşullar. Neden onu seçti? Başka türlü de yaşayabilirdi. Ama yaşamadı. Geçen sene otobüste gördüm. Birkaç gün önce Poesium tartışmaları sırasında beni savunmuştu. "Teşekkür ederim, kılıç kalkan savunmuşsun beni" dedim. "Ben seni savunmadım. Benim düşüncem o" dedi. "Ataol Behramoğlu da başka türlü tavır almalıydı" dedi. Onlar ikisi aynı kuşağın şairi, arkadaştırlar. Sosyal demokratların en büyük kusuru bu. Ben orada Erdal İnönü'yü suçluyorum. Poesium'u düzenleyenlere bir telefon açardı, yahu ne yapıyorsunuz, derdi. Bak Atatürk olsaydı yapardı. İleri gitmiyor musunuz, derdi.

ENİS BATUR

Dört kol çalışır gibi

Ben onu bir keresinde çok ağır suçladım. Kırılabilir tabii. Gergedan'a sahip çıkmak istedi aslında. O zaman onu çıkarıyordu. Ben Ahmet Arif'ten bir şey öğrendim. Erdal Öz'e "Ben böyle masalar çok gördüm" demiş. Bazı insanlar masalarıyla özdeşleşir. Onu kastediyor. Can'la (Yücel) Kanlıca'da konuştuk bu işi. O da oradaymış. Bu olayı anlatıp "Ne densiz adam" dedi. "Hakkını aramak ne zamandan beri densizlik oldu Can" dedim. Ben de Enis Batur'a "Böyle dergileri çok gördüm" demiştim. Şundan: 88 senesinde Sefa Kaplan benimle marjinallik üzerine bir konuşma yapmıştı. Tabii Nilgün Marmara'dan bahsediyordum. Gergedan'da Ankaralı dört kişi benim Nilgün Marmara'nın intiharını istismar ettiğimi yazdı. Ben de Enis'e, ben yaşıyorum kendimi savunurum ama, Nilgün Marmara öldü yahu, dedim. Ben intiharını kullanıyormuşum. Ben nasıl söylerim Nilgün Marmara'yı çok sevdiğimi. Bir moruk genç kızı sevmiş derler. Çok sık kullanıyorum Nilgün Marmara'nın adını, ne yapayım. Benim sevdiğimi sömürme düşüncem olur mu? Bir şey istemiyorum ki ben. Ben de Enis'e "Türkler aile boyu düşünür. Senin baban bizi kandırdı 12 Mart'ta. Sen de onun gibisin" diye yazdım. Yayımlamasını istedim. Yayımlamadı. Haklı olabilir. Enis'in şiiri iyidir. Çok iyi çalışan adamdır. İki kolla değil dört kolla çalışır gibidir. Kurcalıyor. Bizden sonra gelenlerden biri o da. Başka kim var?

KÜÇÜK İSKENDER

Kuşağına adı verilebilir

İçinde bulunduğu kuşak rahatlıkla onunla anlatılabilir. Nasıl ki sivil şiir deyince benim aklıma Cemal Süreya gelir... Benim "babam" değil ama, bizim kuşağı anlatmak için Cemal Süreya söylenebilir. Küçük İskender bir şeyleri kurcalıyor. Göze almış. Kolay değil. Cemal anlatmıştı bana. Küçük İskender'le tanışmışlar. İşte şunu severim, bunu severim, Ece Ayhan'ı severim demiş. Cemal demişti ki "Başkasını niye söylüyor. Bu senin oğlun. Yalnızca seni söylese yeter." Bilmem artık.

a